



YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön,
Unescon suosituksia ja sopimuksia n:o 9

LIIKUNTAKASVATUKSEN JA URHEILUN KANSAINVÄLINEN PERUSKIRJA

Hyväksytty Unescon yleiskokouksen 20. istunnossa
Pariisissa 21.11.1978

Suomen Unesco-toimikunta
Helsinki 1982

JOHDANTO

Yhdistyneitten Kansakuntien kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestön, Unescon, yleiskokouksen 20. istunto hyväksyi tämän peruskirjan Pariisissa marraskuun 21 päivänä 1978.

Yleiskokous totesi, että Yhdistyneitten Kansakuntien peruskirjassa maailman kansat ovat tuoneet julki uskonsa ihmisen perusoikeuksiin ja ihmisen arvoon yksilönä sekä päättäneet edistää sosiaalista kehitystä ja parantaa ihmisten elinoloja. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisen julistuksen mukaan taas jokaisella ihmisellä on oikeus kaikkiin siinä lueteltuihin oikeuksiin ja vapauksiin ilman minkäänlaista rotuun, väriin, sukupuoleen, kieleen, uskontoon, poliittiseen tai muuhun mielipiteeseen, kansalliseen tai yhteiskunnalliseen alkuperään, omaisuuteen, syntyperään tai muuhun tekijään perustuvaa erottelua.

Unescon yleiskokous uskoi myös ihmisoikeuksien toteutumisen välttämättömänä edellytyksenä olevan, että jokaisella tulee olla vapaus kehittää fyysisiä, älyllisiä ja moraalisia voimavarojaan ja että kaikille ihmisille taataan mahdollisuus osallistua liikuntakasvatukseen ja urheiluun. Lisäksi kokouksessa korostettiin sitä, että ihmisen fyysisten, älyllisten ja moraalisten voimavarojen kehittäminen parantaa elämisen laatua sekä kansallisella että kansainvälisellä tasolla.

Liikuntakasvatuksen ja urheilun tulisi osaltaan tehokkaammin edistää niiden inhimillisten perusarvojen tuntemusta, joille kansojen täysipainoinen kehittyminen rakentuu. Tämän mukaisesti yleiskokous korosti sitä, että liikuntakasvatuksen ja urheilun tulisi pyrkiä edistämään yhä läheisempää yhteyttä sekä kansojen että yksilöiden välillä yhdessä epäitsekään kilpailun, solidaarisuuden, veljeyden, keskinäisen kunnioituksen ja ymmärtämyksen sekä yksilön koskemattomuuden ja ihmisarvon kunnioittamisen kanssa.

Kokous totesi, että teollisuusmailla ja kehitysmailla on yhtäläinen velvollisuus kaventaa niitä eroja, joita on yhä olemassa liikuntakasvatukseen ja urheiluun osallistumismahdollisuuksien välillä eri maissa. Lisäksi todettiin, että liikunnan ja urheilun liittäminen läheisesti luonnonympäristöön rikastuttaa niitä ja on omiaan herättämään kunnioitusta maapallon luonnonvaroja ja niiden säilyttämistä kohtaan, jolloin vasta luonnonvaroja voidaan käyttää koko ihmiskunnan hyväksi.

Vaikka koulutusta ja kasvatusta toteutetaan käytännössä eri tavoilla maailman eri maissa, Unescon yleiskokous totesi olevan aivan ilmeistä, etteivät liikuntakasvatukseen ja urheilun vaikutukset koskaan rajoitu fyysiseen hyvinvointiin ja terveyteen, vaan että ne edistävät myös ihmisen täysipainoista ja tasapuolista kehittymistä.

Lopuksi todettiin tarvittavan vielä suunnattomia ponnisteluja, ennen kuin oikeus liikuntakasvatukseen ja urheiluun voi toteutua kaikkien ihmisten kohdalla. Liikuntakasvatuksesta ja urheilusta vastaavien kansainvälisten valtiollisten ja yksityisten järjestöjen yhteistyöllä todettiin olevan suuri merkitys kansojen väliselle rauhalle ja ystävyydelle.

Kaikkeen edellä lausuttuun viitaten Unescon yleiskokous hyväksyi tämän kansainvälisen peruskirjan, jonka avulla pyritään edistämään liikuntakasvatusta ja urheilua sekä palvelemaan koko ihmiskuntaa. Samalla yleiskokous kehotti hallituksia, kansalaisjärjestöjä, kasvattajia, perheitä ja yksityisiä ihmisiä noudattamaan tätä peruskirjaa sekä levittämään sen sisältämiä ajatuksia ja toteuttamaan niitä käytännössä.

1 ARTIKLA: Liikunnan ja urheilun harrastaminen on jokaiselle kuuluva perusoikeus.

1.1 Jokaisella ihmisellä on oikeus osallistua liikuntakasvatukseen ja urheiluun, jotka ovat välttämättömiä ihmisen persoonallisuuden täysipainoiselle kasvamiselle. Mahdollisuus kehittää fyysisiä, äly-

lisiä ja moraalisia voimavaroja liikuntakasvatukseen ja urheiluun avulla tulisi taata sekä koulun piirissä että muilla yhteiskuntaelämän aloilla.

1.2 Jokaisella tulee olla mahdollisuus oman maansa urheiluperinteen mukaisesti harrastaa liikuntaa ja urheilua, kehittää fyysistä kuntoaan ja päästä urheilussa taipumuksiaan vastaavalle tasolle.

1.3 Nuorille, myös alle kouluikäisille, vanhuksille ja vammaisille tulee järjestää erityisiä tilaisuuksia kehittää persoonallisuuttaan heidän edellytyksiinsä soveltuvien liikuntakasvatus- ja urheiluhjelmien avulla.

2 ARTIKLA: Yleisessä koulutusjärjestelmässä liikuntakasvatus ja urheilu ovat olennainen osa elinikäistä kasvatusta.

2.1 Liikuntakasvatukseen ja urheilun, jotka ovat olennainen osa kasvatusta ja kulttuuria, tulee kehittää jokaisen ihmisen kykyjä, tahdonvoimaa ja itsekuria, niin että hänestä tulee yhteiskuntaan sopeutunut jäsen. Liikunnan ja urheiluharrastuksen jatkuvuudesta läpi elämän tulee huolehtia kokonaisvaltaisen ja demokraattisen kasvatuksen avulla.

2.2 Yksilötasolla liikuntakasvatus ja urheilu ylläpitävät terveyttä ja kohentavat sitä, tarjoavat terveellistä vapaa-ajan toimintaa ja auttavat ihmistä selviytymään nykyaikaisen elämän vastuista. Yhteisötasolla taas ne rikastuttavat sosiaalisia suhteita ja kehittävät reilun pelin henkeä, joka on välttämätöntä sekä urheilussa että muussa yhteiskuntaelämässä.

2.3 Jokaisessa koulutusjärjestelmässä tulee liikuntakasvatukseen ja urheilulle antaa niille kuuluva paikka ja merkitys. Näin saadaan aikaan sopiva tasapaino liikunnan ja kasvatuksen muiden osatekijöiden välillä.

3 ARTIKLA: Liikuntakasvatus- ja urheiluohjelmien tulee vastata yksilöiden ja yhteiskunnan tarpeita.

3.1 Liikuntakasvatus- ja urheiluohjelmat tulee suunnitella niin, että ne vastaavat niihin osallistuvien edellytyksiä ja henkilökohtaisia tarpeita sekä kunkin maan instituutioiden ominaispiirteitä sekä kulttuuri-, talous-, sosiaali- ja ilmasto-olosuhteita. Ohjelmissa on etusija annettava yhteiskunnan vähäväkisten vaatimuksille.

3.2 Yleisessä kasvatustapahtumassa liikuntakasvatus- ja urheiluohjelmien tulee olla sekä sisällöltään että ajoitukseltaan sellaisia, että ne ovat omiaan tukemaan ihmisyksilön täysipainoiseen kehittymiseen johtavia elintapoja ja käyttäytymismalleja.

3.3 Kilpaurheilunkin, johon sisältyy näytöksenomaisia piirteitä, tulee aina pyrkiä olympia-aatteen mukaisesti palvelemaan urheilun kasvatuksellista päämäärää, jonka huipentuma se on. Hyötyä tavoittelevat kaupalliset etunäkökohdat eivät saa millään tavoin vaikuttaa kilpaurheiluun.

4 ARTIKLA: Vain pätevien henkilöiden tulee hoitaa liikuntakasvatuksen ja urheilun opetus-, valmennus- ja hallintotehtäviä.

4.1 Kaikilla niillä, jotka ammatikseen vastaavat liikuntakasvatuksesta ja urheilusta, tulee olla asianmukainen pätevyys ja koulutus. Opetus-, valmennus- ja hallintohenkilökunta tulee valita huolellisesti, sitä tulee olla riittävästi ja sille tulee antaa sekä perus- että jatkokoulutusta riittävän erikoistumisasteen saavuttamiseksi.

4.2 "Vapaaehtoinen" henkilökunta, kun se on saanut riittävän koulutuksen ja kun sitä valvotaan asianmukaisesti, voi antaa verrattoman panoksen urheilun kokonaiskehitykseen ja rohkaista ihmisiä osallistumaan liikunta- ja urheilutoimintoihin ja niiden järjestämiseen.

4.3 Liikuntakasvatus- ja urheiluhenkilöstön kouluttamista varten on luotava tarkoituksenmukainen koulutusjärjestelmä. Koulutuksen

saaneille henkilöille tulee sitten antaa heidän suorittamiensa tehtäviä vastaava asema.

5 ARTIKLA: Riittävät tilat ja varusteet ovat välttämättömiä liikuntakasvatukselle ja urheilulle.

5.1 Sekä koulussa että koulujen ulkopuolella toteutettavia ohjelmia varten tulee hankkia riittäviä tiloja ja sopivia varusteita, niin että urheilun ja liikunnan harrastaminen voisi olla sekä tehokasta että turvallista.

5.2 Hallitusten, julkisten viranomaisten, koulujen ja ao. yksityisten laitosten tulee kaikilla tasoilla voimat yhdistäen tehdä yhdessä suunnitelmia, joiden avulla liikuntaa ja urheilua varten saadaan riittävästi tiloja, laitteita, varusteita ja välineitä, joita voidaan myös käyttää hyväksi mahdollisimman tehokkaasti.

5.3 Sekä maaseudun että kaupunkien kehittämissuunnitelmissa tulisi ottaa huomioon liikuntakasvatuksen ja urheilun pitkántähtäyksen tarpeet tilojen, laitteiden, varusteiden ja välineiden puolesta, samalla kun hyödynnetään luonnonympäristön tarjoamia mahdollisuuksia.

6 ARTIKLA: Tutkimus ja seuranta ovat välttämättömiä liikuntakasvatuksen ja urheilun kehittämisessä.

6.1 Liikuntakasvatus- ja urheilututkimuksen ja -seurannan tulisi edistää kaikkia urheilumuotoja, kohentaa liikuntaa ja urheilua harrastavien terveyttä ja turvallisuutta, parantaa harjoitusmenetelmiä sekä kehittää hallinto- ja johtamiskäytäntöä. Koko koulutusjärjestelmä hyötyy uudistuksista, jotka tähtäävät parempiin opetusmenetelmiin ja suoritus tasoihin.

6.2 Tieteellistä tutkimusta, jonka yhteiskunnallista merkitystä ei tulisi aliarvioida tälläkään alalla, tulisi ohjata sellaiseen

suuntaan, ettei vääriä sovellutuksia sallita liikuntakasvatuksen ja urheilun alalla.

7 ARTIKLA: Tiedotus ja dokumentaatio edistävät liikuntakasvatusta ja urheilua.

7.1 Liikuntakasvatusta ja urheilua koskevan tiedon kokoaminen ja jakaminen on erittäin tärkeää. Erityisesti on tarpeen levittää tietoa niistä tuloksista, joita on tutkimuksen avulla saavutettu eri ohjelmista sekä kokeilu- ja muusta toiminnasta.

8 ARTIKLA: Joukkotiedotusvälineiden tulisi vaikuttaa myönteisesti liikuntakasvatukseen ja urheiluun.

8.1 Vaikka ei halutakaan kiistää tiedonvälityksen vapautta, on kuitenkin pidettävä välttämättömänä, että jokainen tiedotusvälineiden palveluksessa oleva tiedostaa liikuntakasvatuksen ja urheilun yhteiskunnalliseen merkitykseen, inhimilliseen päämäärään ja moraalisiin arvoihin liittyvän vastuunsa.

8.2 Jotta voitaisiin vaikuttaa myönteisesti liikuntakasvatukseen ja urheiluun sekä turvata puolueeton ja asiallinen tiedonvälitys, joukkotiedotusvälineiden ja urheilun asiantuntijoiden välisten suhteiden tulisi olla läheiset ja perustua keskinäiseen luottamukseen. Toimittajien koulutukseen voisi sisältyä liikuntakasvatukseen ja urheiluun liittyviä aineksia.

9 ARTIKLA: Kansalliset instituutiot näyttelevät tärkeätä osaa liikuntakasvatuksessa ja urheilussa.

9.1 Sekä kaiken tasoisten julkisten viranomaisten että erikoistuneiden kansalaisjärjestöjen tulee tukea sellaisia liikunta- ja urheilutoimintoja, joiden kasvatuksellinen arvo on ilmeisin. Viranomaisten ja järjestöjen tehtäviin kuuluu lainsäädännön ja muiden

säännösten täytäntöönpanoa, aineellisen avun antamista sekä kaikenlaisten muiden tuki- ja valvontatoimenpiteiden hoitamista. Viranomaisten tulee myös toteuttaa sellaisia valtiontalouden vero- ym. toimenpiteitä, jotka edistävät näitä tukitoimia.

9.2 Kaikkien liikuntakasvatuksesta ja urheilusta vastaavien elinten ja laitosten velvollisuutena on edistää elinikäisen kasvatuksen puitteissa johdonmukaisten, kokonaisvaltaisten ja hajautettujen toimintasuunnitelmien toteuttamista, niin ettei katkaista pakollisten liikuntamuotojen ja omaehtoisesti harjoitettujen liikuntamuotojen välistä jatkuvuutta, vaan että ne pystytään sovitamaan yhteen koko eliniän jatkuvaksi kokonaisuudeksi.

10 ARTIKLA: Kansainvälinen yhteistyö on välttämätöntä liikuntakasvatuksen ja urheilun yleismaailmalliselle ja tasapainoiselle kehittämiselle.

10.1 Sekä valtioitten että niiden alueellisten ja kansainvälisten järjestöjen - olivatpa ne sitten kansalaisjärjestöjä tai hallitustenvälisiä järjestöjä - joissa on liikunnasta kiinnostuneiden maiden edustus ja jotka ovat vastuussa liikuntakasvatuksesta ja urheilusta, tulee antaa liikuntakasvatukselle ja urheilulle entistä huomattavampi asema kansainvälisessä kahdenkeskisessä ja monenkeskisessä yhteistyössä.

10.2 Vain epäitsekäittäen vaikuttimien tulee olla kansainvälisen yhteistyön ponttimena, jotta voitaisiin edistää ja tukea omaehtoista kehitystä liikunnan ja urheilun alalla.

10.3 Yhteistyön avulla ja yhteneväiset edut tunnustamalla voivat kaikki kansat osallistua - liikuntakasvatukseen ja urheilun yleismaailmallisella kielellä - pysyvän rauhan, keskinäisen kunnioituksen ja ystävyyden säilyttämiseen maailmassa ja niin luomaan myönteistä ilmapiiriä kansainvälisten ongelmien ratkaisemiselle. Tällainen läheinen yhteistyö kaikkien asiasta kiinnostuneiden kansallisten ja kansainvälisten, valtiollisten ja yksityisten

elinten välillä, joka perustuu kunkin osapuolen erityispätevyyden kunnioittamiseen, edistää vääjäämättömästi liikuntakasvatuksen ja urheilun kehitystä kaikkialla maailmassa.

ISBN 951-46-6686-0
ISSN 0357-4067

Helsingin yliopiston monistuspalvelu
Painatusjaos Helsinki 1983